

Türkiye'de geniş bant internet erişimi Japonya'dan
396 kat daha pahalı...

TÜRKİYE'NİN İNTERNET TEKELİ: TTNET

Kahraman Yapıcı
kahraman.yapici@emo.org.tr

Türkiye'de geniş bant internet erişimi piyasası yüzde 99 oranında Türk Telekom'un denetiminde bulunuyor. Alternatif işletmelerin ADSL piyasasındaki pazar payları Türkiye'de yüzde 1'de kalırken, aynı oran Avrupa genelinde yüzde 49 olarak gerçekleşti. Alternatif işletmeler Yerel Ağın Paylaşımı Projesi hayata geçmediği için, bu alanda sadece Türk Telekom'un kendilerine tahsis ettiği portlarda "yeniden satış" ile gelir elde edebiliyorlar. Geniş bant internet erişimi hızla yaygınlaşmasına rağmen, kapsadığı nüfus oranı açısından Avrupa Birliği (AB) ortalaması henüz yakalanamadı.

Geniş bant internet erişimin yaygınlaşma oranı Türkiye'de yüzde 9'a ulaşırken, aynı oran Avrupa ülkelerinde ortalama yüzde 31 olarak gerçekleşti. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) ülkeleri içinde en düşük ikinci yaygınlaşma oranına sahip olan Türkiye'de geniş bant internet erişimi, en ucuz hizmet veren Japonya'dan 369 kat daha pahalı. Türk Telekom ve şirkete bağlı TTNNet, 2006 yılında ADSL'den 1 milyar 335 milyon 384 bin 205 YTL

gelir elde etti. Türk Telekom, Yerel Ağın Paylaşımı öncesinde abone sayısını artırmak veya aboneleri 24 ay sözleşme taahhüdüne yöneltmek için üç yeni kampanya düzenledi. Ancak Rekabet Kurulu, TTNNet'in kampanyalarını, "maliyetinin altında satış" içerdiğine karar vererek, durdurdu.

AB ve OECD'nin resmi istatistik verileriyle hazırladığı raporlar ile Türkiye'de özel bir şirketin gerçekleştirdiği "Bilişim 500" araştırması, geniş bant internet erişimi konusunda karşılaştırmalar yapılarak Türkiye açısından çarpıcı sonuçların ortaya konulmasına olanak sağlıyor.

AB'nin telekomünikasyon alanındaki resmi düzenleyici kuruluşu olan AB Elektronik İletişim Ağları ve Hizmetleri İçin Düzenleyici Kuruluşu'nun (European Regulatory Group-ERG) 17 Şubat 2007 tarihli Geniş Bant İnternet Erişimi Piyasasında Rekabet Raporu yayımlandı. Rapora göre; AB ve aday ülkelerde geniş bant internet erişiminin nüfusa oranı, 2005 yılında yüzde 25 iken 2006 yılında yüzde 31'e çıktı. Türkiye'de ise yüzde 5 olan

yaygınlaşma oranı, ancak yüzde 9'a ulaşabildi. Yaygınlaşma hızındaki bir yıllık yüzde 45'lik artışa karşın Türkiye yüzde 9'luk nüfusu kapsama oranıyla Avrupa ortalamasının oldukça gerisinde bulunuyor.

Avrupa'da yüzde 60 oranıyla yaygınlaşma açısından Hollanda ilk sırayı alırken, ikinci sırada yüzde 49 ile Danimarka bulunuyor. Danimarka'yı yüzde 48 ile Norveç, yüzde 45 ile Finlandiya ve İsviçre takip ediyor. Listenin en sonunda geniş bant internet hizmeti verilemeyen Litvanya yer alıyor. 25 ülkenin değerlendirildiği raporda yaygınlaşma oranı en düşük ülkeler, yüzde 4 ile Romanya, yüzde 5 ile Yunanistan, yüzde 7 ile Slovakya ve yüzde 9 ile Türkiye olarak sıralanıyor.

Alternatif İşletmeciler Altyapı Fakiri

Ülkeler bazında alternatif işletmecilerin pazar paylarının da değerlendirildiği raporda, alternatif işletmecilerin yüzde 1 pazar payına sahip olduğu Türkiye geniş bant internet erişiminde rekabet

sıralamasında sondan birinci konuma yerleştiriliyor. Avrupa genelinde alternatif işletmelerin geniş bant internet erişimi pazar payları yüzde 49 olarak belirtiliyor. Alternatif işletmecilerin pazar payı büyüklüğünde Romanya yüzde 98 ile birinci oldu. Romanya'yı yüzde 77 ile İngiltere, yüzde 69 ile Malta, yüzde 63 ile İsveç, yüzde 60 ile Avusturya, yüzde 59 ile İsviçre, yüzde 56 ile Hollanda takip ediyor.

Raporda Avrupa'da ADSL hizmeti veren alternatif şirketlerden kendi şebekesine sahip olmayanların, "Yerel Ağın Paylaşılması", "Veri Akışı Erişimi", "Paylaşımlı Erişim" ve "Yeniden Satış" yöntemleri ile faaliyet gösterdiklerini belirtiyor. Alternatif işletmelerin, yerel ağın paylaşıldığı durumlarda hakim konumdaki işletmecinin altyapısında yer alan bakır kabloları kiralayıp, kendi cihazlarını yerleştirerek hizmet verdiği kaydedildi. "Veri Akışı Erişimi" yöntemini, "mevcut altyapı üzerine

alternatif işletmecilerin çoklayıcılar yerleştirerek hizmet vermesi" olarak özetleyen raporda, Paylaşımlı Erişim yönteminde "alternatif işletmecilerin yalnızca internet erişimi hizmeti verdiği, ses hizmetlerin hakim konumdaki işletmeci tarafından verilmeye devam ettiği" belirtiliyor. Raporda, "Yeniden Satış" yöntemi ise "alternatif işletmecilerin, hakim konumdaki işletmecilerden toptan satın aldıkları ADSL portlarını son kullanıcıya satarak, kar elde etmesi" olarak anlatılıyor.

Avrupa ülkelerinde geniş bant hizmeti veren alternatif işletmecilerin hatlarının yalnızca binde 3'ünün kendi şebekeleri üzerinde bulunduğu kaydedilen raporda, hatların yüzde 29'unun "Yeniden Satış" yönteminin kapsamında olduğu belirtildi. Raporda, Yerel Ağın Paylaşımı'nın yüzde 23, Veri Akışı Erişimi'nin yüzde 27, Yerel Ağın Paylaşımı'nın yüzde 23 oranında kullanıldığı kaydedildi.

Türkiye'de Türk Telekom Tekeli

Raporun Türkiye için ayrılan bölümünde, geniş bant internet erişimi hizmetlerinin bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de Kablo TV altyapısı üzerinden verilmeye başlandığı anlatılırken, İnternet bağlantı hızının artışıyla birlikte ADSL'in yaygınlaştığına dikkat çekildi.

Türk Telekom'un pazar payının yüzde 99 olduğu belirtilen raporda, Türk Telekom'un yüzde 18 kar payı verdiği alternatif işletmecilerin ADSL hattı pazarlaması ile ilgilenmedikleri ifade edildi. Türk Telekom'un altyapısını alternatif işletmecilere açmasının sağlayacak Yerel Ağın Paylaşımı uygulamasının 2005 Temmuz ayından bu yana tartışıldığı ifade edilen raporda, anlaşmaların henüz uygulanmadığına dikkat çekildi.

İnternet, Japonya'dan 369 Kat Daha Pahalı

OECD'nin yayımladığı 23 Nisan 2007 tarihli "OECD Genişbant İstatistikleri" adlı raporda ise, saniyede megabit ücreti bakımından en ucuz hizmet ücretleri karşılaştırılıyor. Buna göre 0.22 dolar ile en ucuz geniş bant internet hizmeti Japonya'da sağlanırken, en pahalı hizmet 81.13 dolar ile Türkiye'de veriliyor. Rapora göre bu fiyatlandırma ABD'de 3.18 dolar, İngiltere'de de 3.62 dolar düzeyinde bulunuyor. En pahalı hizmetin verildiği Türkiye'deki kullanıcı Japonya'daki kullanıcının 369 katı daha fazla ödeme yapmak zorunda kalıyor.

OECD ülkelerinin İnternet kullanıcılarının yüzde 60'ının geniş bant hizmetinden faydalandığı belirtilen raporda, fiber optik şebeke ağına geçen ülkelerde daha düşük fiyata en yüksek hızda hizmet alınabildiğine dikkat çekildi.

Raporda, 100 megabitsaniye (Mbps) hız ile İnternet'e bağlanabilen Japonya'daki kullanıcıların OECD ortalama-

Yaygınlaşma oranında OECD ülkeleri içinde sondan ikinci olan Türkiye, OECD'nin en pahalı internet hizmeti veren ülkesi oldu. En ucuz internet bağlantısı hizmetini veren Japonya'dan 369 kat daha pahalı hizmet veren TNet'in yeni ADSL abonelerine yönelik indirimli kampanyası Rekabet Kurulu tarafından durduruldu. Rekabet Kurulu TNet'in ucuz internet kampanyasının, maliyetinin altında satış içerdiğine karar verdi.

sından 10 kat daha hızlı bir şekilde İnternet bağlantısı gerçekleştirebildikleri ortaya konuldu. Japonya'daki fiber optik ağı sayesinde kullanıcıların veri indirebildikleri hızda veri iletebildikleri kaydedilen raporda, bu olanağın telefon hattı üzerinde geniş bant bağlantısı olan ADSL ve çoğu kablo hizmetinde bulunmadığının altı çizildi.

Yaygınlıkta Sondan İkinci

OECD içinde yer alan 30 ülke arasında pahalılıkta birinci olan Türkiye yaygınlık oranı açısından ise sondan ikinci oldu. Raporda 2 milyon 773 bin 685 ADSL aboneli bulunan Türkiye'de her 100 kişiden 3.8'i bu olanağa sahip bulunuyor. Bu oranla Türkiye, 30 ülkeden en sonda yer alan ve 100 kişiden 2.7'sinin geniş bant internet erişimine sahip olduğu Meksika'yı geçebildi.

OECD raporuna göre yaygınlık oranı bakımından listenin başında yer alan Danimarka'nın her 100 kişide 19.6 ADSL aboneli, 9.4 fiber optik ağı aboneli ve 2.4 diğer bağlantı aboneli bulunuyor. Raporda, İsveç, Güney Kore ve Finlandiya'nın Japonya gibi fiber optik altyapıya geçtikleri ve bu ülkelerin 100 Mbps hızla internet bağlantısı sundukları kaydedildi.

TTNet'in 2006 Geliri

Öte yandan İnterpro'nun düzenlediği Türkiye'nin "Bilişim 500" araştırması sonuçlarına göre TTNNet, Türkiye'nin 15. büyük bilişim şirketi oldu. Raporda, TTNNet'in Nisan 2006 döneminde Türk Telekom'dan ayrılarak ayrı bir şirket olduğu anımsatılırken, 453 milyon 598 bin 263 YTL TTNNet'in, 881 milyon 786 bin YTL Türk Telekom'un olmak üzere internet gelirlerinin toplam 1 milyar 335 milyon 384 bin YTL olduğu kaydedildi. Geçen yılın toplam internet gelirinin 1 milyar 515 milyon 203 bin YTL olduğu dikkate alındığında Telekom tekelinin gelirin büyük kısmını topladığı, alternatif işletmecilerin ise oldukça küçük düzeyde kaldığı görülüyor.

Araştırmada yalnızca 35 çalışanı bulunan TTNNet'in çalışan başına düşen gelir sıralamasında ilk 500 bilişim şirketi içinde beşinci sırada olduğuna da dikkat çekiliyor. Türk Telekom özelleştirilmesi sürecinde alternatif şebeke olarak gösterilen ve Rekabet Kurulu'nun Türk Telekom ile mevcut altyapısı ile rekabet edebileceğini iddia ettiği Kablo TV altyapısını işleten Türksat'ın geliri ise 2006 yılında 5 milyon 889 bin 128 YTL'de kaldı. Kablo TV şebekesi üzerinde geniş bant internet erişimi hizmeti veren Türksat, gelir sıralamasında ancak onbirinci olabildi.

2006 Yılı İnternet Gelirleri Sıralaması

Sıra	Şirket	YTL
1	Türk Telekom	881.785.942
2	TTNet*	453.598.263
3	Superonline	44.270.351
4	Koç Net	37.799.993
5	Borusan Telekom	16.553.320
6	Elkotek Mühendislik	16.482.643
7	Sabancı Telekom	11.748.149
8	Netone	11.391.410
9	Orange	6.508.491
10	Türksat	6.179.224
11	Doruknet	5.315.082
12	İşnet	4.432.692
13	Meteksan Net	3.433.739
	Diğer	9.824.634
Toplam		1.515.203.061

* TTNNet, Nisan 2006 itibarıyla Türk Telekom bünyesinde ayrılarak ayrı bir şirket oldu.

TTNet'ten Yeni Abone Arayışı

Türk Telekom'un internet servis sağlayıcı hizmetleri sağlayan şirketi TTNNet'in abone sayısı Mart 2007 verileri ile 3 milyon 260 bine ulaştı. Mart 2006 döneminde 1 milyon 840 bin aboneye sahip olan TTNNet, 12 aylık dönemde abone sayısını yüzde 77 artırdı. TTNNet, Mart 2007 verilerine göre 18 milyon 822 bin sabit telefon abonelinin yaklaşık yüzde 17'sine aynı zamanda ADSL hizmeti de veriyor.

Telekomünikasyon Kurumu bünyesinde alternatif işletmecilerin "Yerel Ağın Paylaşımı" yöntemi ile ADSL hizmeti vermesine yönelik çalışmalar halen tamamlanamadı. TTNNet ise yerel ağı paylaşımına açılmadan önce abone sayısını artırmak ve alternatif işletmecilere gelecekte olası kayışları azaltmak için abonelerin servis sağlayıcı değiştirmesini engelleyecek taahhütnameler karşılığında indirim öngören kampanyalar düzenledi.

TTNet ilk kampanyasını "Yaz Fırsatı" adı altında ilk kez abone olacak ADSL kullanıcıları için düzenledi. TTNNet'in yeni ADSL aboneleri 24 aylık sözleşme karşılığında, yıl sonuna kadar indirimli tarifeden yararlanacaktı. TTNNet abonelerine ayrıca hediye kablosuz veya kablolu modem seçeneği de sundu. Modem seçimine göre uygulanacak

indirimler değişiyor. Kablolu modemi seçen yeni abonelerin yararlanacağı indirim yaklaşık yüzde 50 olarak belirlendi.

TTNet'in yalnızca yeni abonelerine uygulanan kampanyası kamuoyunda tepki gördü. Başta tüketici dernekleri olmak üzere geniş kesimlerden gelen tepkiler üzerine Türk Telekom mevcut abonelerin de faydalanacağı kampanyalar hazırlıkları yaptığını duyurdu.

TTNet, bir süre sonra mevcut abonelere yönelik olarak "Son Sürat Yaz Fırsatı" ve "ÖnerKazan" adlı iki farklı kampanya uygulaması başlattı. Son Sürat Yaz Fırsatı kampanyasından yararlanmak isteyen abonelerin

TTNet'e 24 aylık abonelik taahhüdünde bulunmaları gerekiyordu. 24 ay aboneliklerini sürdürme garantisi veren aboneler 12 ay boyunca yüzde 12 indirimden yararlanacaktı. "Öner-Kazan" ise TTNet'in yeni abone bulma yöntemi olarak dikkat çekiyordu. Kapıdan pazarlama şirketlerinin taktiklerini hatırlatan kampanya, TTNet'in mevcut abonelerinin arkadaşlarını TTNet abone yapması durumunda ilk ay için 5 YTL'lik indirim, TTNet arkadaşının önerisi ile abone olan yeni müşteri için de 5 YTL'lik indirim öngörüyordu.

Ucuz ADSL'ye Durdurma Kararı

TTNet'in yeni ADSL abonelerine ve 24 ay sözleşme taahhüdünde bulunacak abonelere yönelik olarak duyurduğu "Yaz Fırtınası" ve "Son Sürat Yaz Fırtınası" kampanyaları Rekabet Kurulu tarafından 16 Temmuz 2007 tarihinde durduruldu. Superonline'nın başvurusunu değerlendiren Rekabet Kurulu, TTNet'in kampanyalarının "maliyetin altında satış" içerdiğine karar verdi.

Superonline, TTNet'in kampanyalı fiyatının alternatif işletmecilere verilen toptan fiyatın yüzde 32 altında oldu-

ğunu iddia etmişti. Kullanıcıya dünya fiyatlarının çok üzerinde faturalanan internet erişimin fiyatlarında yapılan sınırlı indirim maliyetlerin altında kaldığı iddiasının uzun süre tartışılması bekleniyor. TTNet'in "Yeniden Satış" yöntemi çerçevesinde yüzde 18 kar payı verdiği alternatif işletmecilerin kampanyalardan olumsuz etkilenmesi kaçınılmaz olarak görülmesine rağmen, dünya fiyatlarına bakıldığında TTNet'in geniş bant internet erişiminde maliyetinin çok üstünde kar ettiği söylenebilir.

Superonline'in şikayet başvurusunu yerinde gören Rekabet Kurulu, konuyu soruşturma kapsamına alırken, soruşturma tamamlanana kadar TTNet'in kampanyayı durdurması ya da kampanya fiyatlarını maliyetin altında olmayacak şekilde yeniden düzenlemesi için ihtiyati tedbir kararı aldı. Durdurmanın maliyetin altında kalan, şirketin tüm kampanyaları için geçerli olduğu karara varan Rekabet Kurulu, şirketin yeni düzenleyeceği kampanyalarında da maliyet altında fiyat belirlenemeyeceği kararını aldı. Karar çerçevesinde, TTNet karara uymazsa, uymadığı her gün için para cezası kesileceği bildirildi. ◀

ZORUNLU TELEFON ABONELİĞİNE DUR KARARI

Türk Telekom'un ADSL abonesi olmak isteyen kullanıcılara getirdiği sabit telefon aboneliği zorunluluğuyla telefon kullanılsa bile en az 12 YTL sabit ücret ödeme zorunluluğuna karşı Kocaeli Tüketici Sorunları Hakem Heyeti'nden örnek karar çıktı. Karara göre Türk Telekom'un sabit telefon abonesi olma zorunluluğu olmadan yurttaşlara ADSL aboneliği hizmeti sağlaması gerekiyor.

Yunus Abdullahoğlu isimli yurttaşın, ADSL aboneliğinin sürmesi koşulu ile telefon hattının iptal edilmesine yönelik Türk Telekom'a yaptığı başvurusunun reddedilmesi üzerine Kocaeli Tüketici Sorunları Hakem Heyeti'ne yaptığı şikayet sonucu Türk Telekom aleyhine bir karar çıktı. ADSL abonesi olmasına karşın mecburi telefon aboneliğiyle her ay 12 YTL sabit ücret ödeme zorunluluğunu değerlendiren heyetin 12 Mart 2007 tarihli kararında şöyle denildi:

"Bilirkişinin teknik raporunda Türk Telekom'un altyapısının sabit telefon olmadan da ADSL kullanımına müsait olduğu görülmüştür. Bu yüzden 4077 sayılı Kanun'un 5'inci maddesi gereğince bir mal veya hizmetin satışı başka bir mal veya hizmetin satın almasına bağlanmayacağından tüketicinin telefon hattının iptali talebinin haklılığına, Türk Telekom'un hattı iptal etmesine karar vermiştir."

Türk Telekom'un karara uymaması durumunda binlerce kişinin bu kararı örnek göstererek telefon hattını iptal ettireceği tahmin ediliyor.

